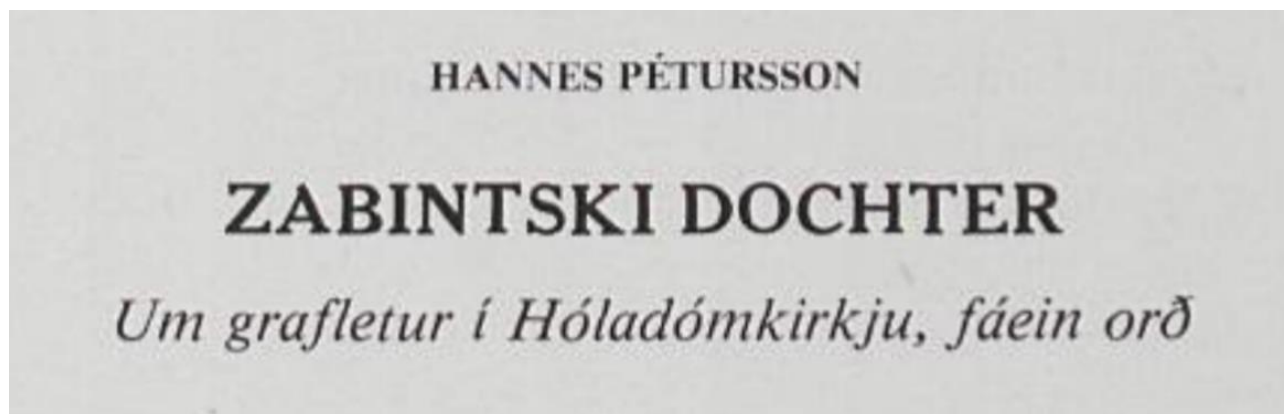

Teksten på dansk.

http://timarit.is/view_page_init.jsp?pageId=2054984

ZABINTSKI DAUGHTER - SABINSKYS DATTER

Side 21)

Denne tekst er oversat fra dansk til islandsk af Kolbrun Osk Halldorsdottir – 1. februar 2019

HANNES PETURSSON skriver:

Om begravelse i Hólar domkirke, et par ord

I min barndom i Skagafirdi hørte jeg, at et spædbarnet lå begravet i væggen i Hóla domkirken, det var datteren til mureren der lavede kirken, og var der lavet en mindes tavle til minde om hende. Det blev ikke nævnt den gang, hvad murene hed, men kun at han havde været tyskere.

Det hævdede allerede på det tidspunkt min fantasi, fordi jeg ikke forstod hvorfor barnet blev lagt til hvile i muren, og ikke i jorden udenfor på kirkegården.

Det fulgte aldrig historien i mine ører, om at graven den skulle være i kirkegården og mindes tavlen/gravstenen skulle påpege det. Adspurgt længe efter, sagde Kolbeinn Kristinsson fra Skriðulandi, den kyndige og efterlængte Hólar anklager, han altid havde hørt, at barnets kiste var blevet begravet i kirkens mur.

Mange, der har besøgt og set Hólar domkirken, genkender denne mindes tavle/gravstenen, selv om det er uklart.

I brochuren dr. Kristján Eldjárn skrev om Hóla kirke, er begivenhederne beskrevet så meget som muligt.

Der står: "I kirken, nord for døren ind til kirken, er et stort mindesmærke for datteren af Sabinskys murer, lavet med hævet, gotiske bogstaver på sort baggrund. Skriftypen er meget utydeligt, men vil stort set læse på denne måde:

Her ligger jeg
armes (wue) rmeling (Ved ikke)
hvile i mig
schlaff k[æmmer)lein (Ved ikke)
Jfr.: Johanne Doretee
Zabinski datter
Var født den:
26 oct: året 1762:
døde på 11 nob:
11762.

Barnet døde 16 dage gammelt, og afviser det den historie, at det havde -

I) Side 22)

-styrtdykkede til hendes død fra en platformen, hvor kirkens loft stige førte op til. Stigen var en meget dårlig lavet træ stige.

Johan Christoph Sabinsky var en tysk mand, der havde arbejdet i Danmark. Han kom til Hólar om sommeren 1757 for at stå for den nye kirkes murværk, som Gísli biskop Magnússon havde bestemt sig at bygge op i stedet for den gamle træ kirke, den såkaldte Halldóru Kirkja. Stenkirken skulle tage tre år, men arbejdet var meget vanskeligt begrund af forskellige grunde og tog seks år.

Det hele bliver fortalt/beskrevet i Helge Finsens og Esbjørn Hiorts, *Gamle Stenhuse i Island fra 1700- tallet, 1977* (ísl. Oversættelse af dr. Kristján Eldjárn 1978, *Steinhúsin gömlu á Íslandi*) Halldóru kirke blev helt nedrevet sommeren 1759. Omkring fire år senere, helt frem til indvielsen af stenkirken 20. November 1763, var kontoret flyttet til det gamle pulterkammer i Hólum, Auðunarstofa; Præsterne blev imidlertid ikke ordineret der, men i Viðvíkur kirke. Jóhanna Dórothea Sabinsky har derfor blevet døbt på Auðunarstofu og hendes lille kiste stod der mens de sang over hende.

Sommeren før var opførelsen af den nye kirke så lang kommet at væggene var blevet lastet i fuld højde, men tårnet på den anden side, som Sabinsky havde til hensigt uden at det var tegnet af den danske arkitekt, men med Gísli biskops vilje, ikke højere rejst end til vinduernes øvre kant. Af en eller anden grund blev der set væk fra at færdigøre tårnet hele vejen op og i stedet lade taget gå lige over så det lå i højden af Hoved kirken, og er nu prækirken.

Ifølge træmændens rapport, der var ansat af Hólar, begyndte han at klæde kirkens tag i oktober måned 1762 (dvs. på det tidspunkt den lille Sabinsky datter død).

Det siges ikke at det var derfor at folk stoppede med at bygge tårnet, og kirken havde fået den form, den har i dag.

Det vil dog næppe have taget langt tid inden det stoppede, efter som alle der var involverede i bygge tiden var meget begejstret af Sabinskys datter, ikke mindst Sabinsky; han havde vist stor omhu og var trofast på arbejde fra begyndelsen og den nye kirke var ham meget næret, det var den bedste måde at se det på.

Hans håndværk var også prisværdigt.

Fordi det ikke er dokumenteret, at kirkens opbygning var færdiggjort i slutningen af november 1762, kan det teknisk set sige, at Sabinsky har lagt hans datters kiste i muren og pudse til, som historien siger. En anden sag er, om han har lagt mindesmærket præcis, hvor den lille kisten ligger inden i væggen.

Han kunne også have valgt at mindesmærket skulle være et sted, der var bedre placeret i forhold til hvor kirkens gæster sad.

Teksten var lige så sand: at her - i tårnet, der skulle havde være, men nu var prækirken- ville være "schlaff kaemmerlein" hans datter.

II)

Hvorfor begravede Sabinsky sin datters kiste ind i væggen af Hólar kirken, som historien siger?

Side 23)

Det spørgsmål har gentagne gange kommet op i mit hoved. Endelig foregiver jeg at se, at handlingen kan komme ud af en gammel overtro som har aldrig har skudt rødderne blandt islændinge, men som velkendt levede i århundreder i det kontinentale Europa, og i den kulturelle verden som Sabinsky murer og mange flere levede i.

Men man ved ikke om, den overtro som Sabinsky tog med sig og hans begravelse af sin datter i væggen af Hóla kirke er det eneste eksempel på Island ?

Jeg tror på at denne historie en den eneste. Der er tillid at den overtroen bag dette ikke var kendt her - og reagerer således på langt sigt at Hjaltdælingar fandt det for sig selv at en kiste ville blive begravet ind i en ikke ordineret kirke væg; Jeg tror, at ingen ville have tænkt over det at fortælle sådan en historie uden grund. Folk var vant til at se på kirkers gravstene hvor der på den ene eller den anden stod "hvilede her" og vidste, at ordlyden pegede mod haven udenfor.

Sabinsky ord, der var anbragt i hans datter mund, blev ikke adskilt på denne måde i Hólasókn; det var markeret "Hier lieg ich" som betyder her ligger jeg, her inde i denne væg. På trods af dette er det sandsynligt, at Norden er blevet hurtigt glemt, selv grunden til Sabinskys handlinger, hvis hun nogensinde var på andres sind end mændene i Hólastad på det tidspunkt, hvor han var. Så meget er sikkert, at hun ikke kunne passere Gísla biskop, fordi kisten ikke kan have været begravet ind i væggen uden hans tilladelse.

Overtroen som her er snakket om, er diskuteret grundigt i den store bog *Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens* (jf. referencepunkter Abwehrzauber, Bauopfer, Einmauern, Kinderopfer) og vil blive understøttet nedenfor. Til reference, Danske Sagn, Ny Række II, 2., s. 201-02, - hvor det fortæller om en sten over en kirkedøre i Hvidbjærg med et udskåret billede af en dreng, og er historien om den fra den samme stamme, og af samme grunden gøre at Sabinskys datter nu hviler i væggen af Hóla kirke, hvis det er sandt.

Den overtro tradition varer lang tid, nogle gange igennem generationer, efter den primitive magt som der skabte dem og fjernes i dem og de synes at være blevet tomme.

Mange sådanne eksempler i dag er kendt fra deres egen liv. Og der var efter min mening derfor, Sabinsky havde begravet sin datters kiste inn i væggen i Hólar Kirke: Hans ceremoni, der kan virke særligt, besad den tidligere overtro, at offer vil blive til nye strukturer i bygninger som havde en stor betydning, for eksempel slotte, porte og bymuren, broen, dammen gården. Børnoffer

blev taget før alle andre, fordi de troede at et ungt liv og en uspoleret person ville have en skjult magt som bedste garanti for den form for konstruktion.

Offeringer, når de blev opført var vigtige strukturer, forgik over hele verdenen, uanset hvilken kultur status. "Troen på, at enhver ny struktur kræver Offeringer er vokset af ideen, at det er vigtigt

Side 24)

at have fred med demokratiske kræfter (geotermiske og vandfald), siden kræfterne kommer ind i deres indflydelsesfelt igennem konstruktionen.

Ikke den mindste tvivl, at de oprindelige mennesker blev ofret for dette formål, så de var muret in i konstruktionen, og oftes var det børn. "

Men tiderne forandrer sig og befolkningen. Efterhånden blev disse skikkert blødgjort. Forskellige ting kom i stedet for menneske offering, dyr, æg, penge, spil osv, en del steder stoppede med enhver form for offering. Der er dog historier i det kontinentale Europa, at folk fandt det nødvendigt at være et barn blev gravet indeni, da der blev bygget broer i 1841.

Ofte i 1800-tallet, da konstruktioner blev revet ned, kunne man se børns kister. Meget tyder på, at de var vidnesbyrd om overtroelser, der nu blev nævnt, men mænd stolede ikke på at erklære det utvetydigt.

Johan Christoph Sabinsky var en mand fra 18. århundrede, var uddannet murere på kontinentets kontinent. Man ville tro at han har kendt til den gammel offering.

I form af et barns kiste, som døde under opførelsen af en bygning, blev lagt i sin base eller væg. Og når det så stod sådan til at han mistede et barn før opladningen af Hólar Kirke sluttede, hvad forhindrede han da i at gøre det samme? Efter overtroet var mænds arbejde længere og mere stabilt, hvis det var gjort.

Den overtro - eller visdom - kunne i det mindste ikke gøre nogen skade.

Ser man bort fra alt det her, forekommer det mig at begravelsesplottet kan godt forstås i prækirken i Hólum; hvilket betyder, at det er unikt tilfælde på Island og måske selv om det blev søgt andetsteds, må det havde været sjældent at mand sat et mindestavle op for de børn der blev begravede i en konstruktion.

Men her tilfælde var også særligt: på Hólar var domkirken under opførelse og selv hoved mureren (bortset fra arkitekten)"ofret sit eget barn" .

--

Venlig Hilsen / Best regards

Kolbrún Ósk Halldórsdóttir